

זכרון עולם

האשה החשובה ודפנת צדקה וחסד מרת **ורדה שניצר** ע"ה ב"ר מאיר ז"ל תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד מרת **משה שניצר** ז"ל ב"ר מנחם מנדל ז"ל תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב כולל דחסידי סוכטשוב כולל "סנה משה" ע"ש הר"ח ח' ר' משה יצחק זיסר ז"ל בית מדרש למגידי שיעור "דף היומי" 03-5775333 חתום סופר 3 תד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, ט"ז אייר תשפ"ג **מסכת סוטה ל"ט-מ"ה ♦ כלים י"ד, ח' - ט"ו, ג'** **גליון מס' 1250**

♦ המזיק על ידי עין הרע, חייב לשלם?

♦ יברכך ה' וישמרך-נגד עין הרע:

♦ כיצד כתב משה רבינו י"ג ספרי תורה ביום אחד?

♦ ההבדל בין כישוף לעין הרע

♦ לקרוא לילד "אלטר" כסגולה נגד עין הרע

♦ טלטול ספר תורה לבית הכלא

♦ כמה אנשים צריכים ללוות את ספר התורה?

♦ הוצאת ספרי תורה לרחבת הכותל המערבי

השבוע בגליון

♦ מכתביו של השדי חמד

♦ חנופתם של שמשי בגדד

♦ הפלגה בתוארי כבוד

♦ מדוע רבנים צריכים לקבל סמיכה?

♦ מדוע פסקה הסמיכה?

♦ סמיכתו של מרן המחבר

בשורה לקוראי הגליון!

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם

להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

זגג בן זגג

כשהיו שואלים אותו לשמו, לא היה משיב 'אברהם יענקל', גם לא את שם משפחתו, אלא היה ממעך את חטמו ומפסטי: "זגג בן זגג", כאומר, אילולי אבי היה זגג, מן הסתם הייתי מתעלה למשרה רמה מזו, אך מה אעשה שעלי להמשיך במלאכתו של אבי. היו שטענו כי כוונתו להיפך, אילולי היה אבי זגג, גם למשרה זו לא הייתי זוכה. כך או כך, מיועדנו פרנס את משפחתו מתיקון זוגיות שבורות ומהתקנת זוגיות חדשות בבתים חדשים שהוקמו בכפר, מאורע נדיר למדי, יש להודות.

עוד מבית אבא זכר, כי בימות החורף יש לאגור מעות עבור ימות הקיץ ושתי סיבות לדבר. בימות החורף אנשים ממשמשים בחלונותיהם בכל שעה ושעה, והזוגיות מועדות לפורענות. עם בוקר פותחים אותם לרווחה לנשום אוויר צח, ומיד מגיפים אותם בחזקה, כאומרים לסטור לרוח הצולפת בהם. לאחר זמן מה שבים ופותחים את החלון כדי סדק צר, על מנת לרענן את האוויר וחוזר חלילה. עיתים הרוח מתעתעת בהם, באנשים, מאיטה את שעטתה, ולפתע הולמת בעצמה על החלונות, משיבה להם מנה אחת אפים, ומידי פעם נשמעים קולות התנפצות הזכוכית, הנדמים על הזגג כקולות נצחון. נצחון הרוח על החומר.

לא כן הם פני הדברים בימות הקיץ, כאשר החום שורה על הארץ, הרוח עפה לה למקום אחר, ואינה מראה את פניה. החלונות פתוחים לרווחה מתחילת הקיץ ועד סופו, ומעלים אבק.

לא זו בלבד, אלא שבימות החורף, הכל מזדרזים לחלות את פני הזגג, שיאות לבוא אל בקתתם ולתקן בה את הדרוש תיקון. מעוטי היכולת מנסים תחילה לסתום את הפרכה בשמיכה בלה, אך האפילה והטבח הבוקעים מן השמיכה רוויית המים,

◀◀

דף לח/ב צרי העין

המזיק על ידי עין הרע, חייב לשלם?

סוגייתנו מרחיבה בגינוי אלה שענים צרה בשל אחרים, ומסמיכה עליהם את הפסוק (משלי כב/ט) "טוב עֵין הוּא יְבָרְכְךָ", ממנו למדים כי אין לכבד בברכה אדם שעינו צרה. צרי העין גורמים לנזקים רבים בקנאתם ואף מביאים בכך לידי הטלת עין הרע על האדם או על החפץ בו הם מביטים. בדברי חז"ל אנו מוצאים לא אחת, שהתייחסו לעין הרע ולדרכי ההתגוננות מפניה, כגון, הגמרא (בבא בתרא ב/ב) האומרת, שאדם יכול לכפות את שותפו לחצר להקים בה גדר, כדי שלא תזיק עין הרע את גינתו (רש"י שם ד"ה אסור לאדם).

יברכך ה' וישמרך-נגד עין הרע: מדרש תנחומא (פרשת נשא סימן י"ז) אף אומר, שכאשר בני ישראל סיימו את בניית המשכן, הקב"ה ציווה את אהרן לברך את עם ישראל בברכת כהנים, כדי שלא תשלוט בהם עין רעה. ואמנם, הגמרא (בבא מציעא קז/ב, רש"י ד"ה עבד) מספרת, שרב ידע ללחוש על הקברות ולהבין את הסיבה שבעטיה נפטרו הנקברים, ואמר, כי 99% מהם מתו טרם זמנם משום עין הרע שהוטלה בהם. מטעם זה, גם אין להעלות לתורה שני אחים, או אב ובנו, בזה אחר זה, כדי שלא תשלוט בהם עין רעה (שולחן ערוך או"ח סימן קמ"א סעיף ו').

מזיק על ידי עין הרע או סגולה: האחרונים דנים, אם אדם שהזיק את חברו על ידי עין הרע או על ידי סגולה, חייב לשלם לו על הנזק שגרם, או שמא, מאחר שההיזק לא בוצע במעשה כי אם על ידי מחשבה, אין לייחסו אליו.

כיצד כתב משה רבינו י"ג ספרי תורה ביום אחד? היו שסברו, שהמזיק על ידי עין הרע פטור מתשלום, זאת, על פי דברי החיד"א המתייחס לדעות הסוברות (עין רא"ש פסחים פרק ערבי פסחים סימן י"ג), שמשה רבינו ע"ה כתב י"ג ספרי תורה **בשבת**, ומבאר, שמשה עשה זאת על ידי אמירת "שם" ולא בפועל, ובכך לא עבר על מלאכת שבת. הרי לנו, שפעולה שאינה טבעית אינה מיוחסת אל האדם. כמו כן ניתן להוכיח מהגמרא (סנהדרין קא/א), המתירה לרתק נחשים ועקרבים למקומם בשבת על ידי "לחש". גם מגמרא זו מוכח, כי פעולות מסוג זה אינן מיוחסות אל האדם, שאם לא כן, היה הלוחש עובר על איסור צידה (שולחן ערוך או"ח סימן שכ"ח סעיף מ"ה ומשנה ברורה שם).

בעל קהילות יעקב (בבא קמא סימן מ"ה) דחה ראיות אלו, משום שיש לחלק בין שיוך פעולה לאדם שעשה אותה, לבין מלאכת שבת. שכן, בשבת נצטוונו שלא לעשות "מלאכת מחשבת" בלבד, ואילו מלאכות הנעשות כלאחר יד נאסרו מדרבנן אך לא מן התורה, ועל כן מותר לעשות דברים אלה בשבת למניעת סכנה. אולם, אין ללמוד מכך שפעולות מסוג זה אינן מתייחסות אל האדם, ועל כן לכאורה המזיק את חברו על ידי עין הרע חייב לשלם על כך.

ההבדל בין כישוף לעין הרע: אמנם, בסוף דבריו כותב בעל קהילות יעקב, כי למעשה המזיק על ידי עין הרע פטור מתשלום, משום שאין כל אפשרות להוכיח באופן וודאי שאכן הוא זה

זעילוי נשמת

הר"ר **מאיר סנד** ז"ל ב"ר בן ציון ז"ל נלב"ע י"ד באייר תשמ"ט תנצב"ה הונצח ע"י ידידיו משפ' סנד שיחיו

זעילוי נשמת

מרת **חדוה פרנצי מאיר** ע"ה ב"ר שמעון הירשברגר הי"ד נלב"ע ט"ו אייר תשע"ג תנצב"ה הונצחה ע"י חתנה ובתה מאיר ורחל ויניגר - קדומים

זעילוי נשמת

הר"ר **אברהם ברנשטיין** ז"ל ב"ר אביגדור הכהן ז"ל נלב"ע כ' באייר תשס"ה תנצב"ה

שהזיק, שהרי פעמים רבות עין הרע אינה מזיקה. שונה מכך יהיה דינו של המזיק את חברו על ידי כישוף, או על ידי אמירת "שם", שכן, במקרה זה מוכח לעין כל שעל ידי הכישוף נגרם הנזק. **לקרוא לילד "אלטר" כסגולה נגד עין הרע:** לסיום, מעניין לציין עצה שקיבלו הורים שבניהם מתו בינקותם, שכאשר יולד להם בן, יקראוהו בשם "אלטר" [זקן או יֶשֶׁן באידיש] וכך לא תשלוט בו עין הרע שהרי הוא כבר ותיק וזקן... [שו"ת בית שלמה אהע"ז סימן ק"ג, שו"ת דברי חיים חלק ב' אהע"ז סימן קל"ד]. [מן הראוי לציין את העולה מדברי החזו"א, (בבא בתרא יד/א) כי היזק עין הרע יכול להגרם גם על ידי מי שאינו צר עין. לעומת זאת, בספר מכתב מאלהו ביאר שעין הרע באה מאדם צר עין].

דף לט/ב אין שליח צבור רשאי להפשיט את התיבה בצבור

טלטול ספר תורה לבית הכלא

הגמרא בסוגייתנו אומרת, כי "אין שליח ציבור רשאי להפשיט את התיבה בציבור מפני כבוד הציבור". ומבאר רש"י (ד"ה להפשיט), שבזמנם נהגו לאכסן את ספרי התורה בבית שמור, ובכל עת שרצו לקרוא בתורה הביאו את ספר התורה אל בית הכנסת, ועיטרו בבדים נאים את ה"תיבה", הבימה שעליה הונח ספר התורה בבית הכנסת, ולאחר מכן החזירו את ספר התורה למקומו. עם סיום הקריאה אין להסיר הבדים מהתיבה לפני שמשביבים את הספר למקומו, מפני טורח הציבור הצריך להמתין עד ששיבו את הספר למקומו, אלא ישיבוהו למקומו, הציבור יוכל ללכת, ואחר כך יסדר השמש את הבדים.

כבוד ספר התורה: כבוד רב יש לנהוג בספר התורה, ומשום כך אסור לטלטלו ממקום למקום כדי לקרוא בו, כדברי הפסוק (דברים יג/ה) **"אַחֲרֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ"**, ממנו למדים, כי אין זה לכבוד לתורה שיטלטלו אל לומדיה, אלא כל הרוצה את התורה יבוא אליה (ירושלמי יומא פרק ד' הלכה א'). ואכן, השולחן ערוך (אור"ח סימן קל"ה סעיף י"ד) פוסק, כי אין להביא ספר תורה לאדם הכלוא בבית סוהר, גם אם הוא זקוק לו לצורך קריאת התורה בראש השנה וביום הכיפורים, כדי שלא יגרם ביזיון לספר התורה [אלא אם כן הביאו אליו את הספר יום או יומים לפני קריאת התורה, רמ"א, שם]. אמנם, המשנה ברורה (ס"ק מ"ד) מביא, שיש מהראשונים הסוברים שמאחר והאסירים אנוסים, אין איסור לטלטל עבורם ספר תורה, ועל כן לצורך קריאת "פרשת זכור" שהיא מדאורייתא, ודאי שיש להקל בכך.

היו שרצו להוכיח מרש"י בסוגייתנו, הכותב שבתקופת התלמוד טלטלו את ספר התורה מן הבית בו היה שמור אל בית הכנסת, כי אין כל איסור בדבר. אולם, בשו"ת הר צבי (חלק א' סימן ע"א) דחה את ראייתם, על פי דברי הביאור הלכה (שם, סעיף י"ד ד"ה אין מביאין) האומר, כי כאשר עשרה יהודים כלואים בבית הכלא מותר לטלטל עבורם ספר תורה ואין בכך משום ביזיון, משום שיש הבדל מהותי בין יחיד לרבים, שכן, חובת הקריאה נוצרת על ידי התכנסות הציבור, ועל כן מותר לטלטל ספר תורה עבור עשרה יהודים הכלואים יחד, שהרי נתחייבו כבר בקריאת התורה. אולם, כאשר יהודי בודד כלוא בבית סוהר, מאחר ואינו יכול לצאת לבית המדרש, כעת, אין מוטלת עליו החובה לקרוא בתורה, ואף על פי שתשעה יהודים יכולים להכנס לבית הסוהר ולהצטרף אליו למניין, אין לטלטל לשם כך ספר תורה, שהרי עדיין לא נתחייב לקרוא בו.

על פי זה מבאר הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, כי בתקופת התלמוד הניחו את ספרי התורה בבית אחר, כדי לשמור עליהם, ומאחר שבאותם בתים לא היה מקום לכל הקהל שרצה לשמוע את קריאת התורה, טלטלו את ספר התורה אל בית הכנסת, כפי שמותר לטלטל ספר תורה למניין אסירים כלואים.

כמה אנשים צריכים ללוות את ספר התורה? מהפסוק המוזכר בסוגייתנו, "אחרי ה' אלקיכם תלכו", גם למדו הפוסקים (הר"ם ריקאנטי סימן מ"ג) כי כאשר יש צורך לטלטל את ספר התורה, על עשרה אנשים ללוות ולכבדו. וכן משמע מדברי השולחן ערוך (אור"ח סימן קמ"ט סעיף א'), הכותב: "צריכין להתעכב עד שיצא ספר התורה וילכו אחריה למקום שמצניעים אותו שם".

טלטול ספרי תורה ב"שטיבלאך": נידון מעניין ישנו לגבי בתי כנסת בעלי חדרי תפילה רבים, שיש לדעת האם כל חדר נחשב כבית בפני עצמו, ואם כן אין לטלטל ספר תורה מחדר אחד למשנהו אלא על המתפללים לעבור אל החדר בו נמצא הספר תורה (הגר"א, הלכות קריאת התורה אות א'), או שמא בית הכנסת על כל חדריו בית אחד הוא, שהרי קורת גג אחת לכל החדרים (אשל אברהם קל"ה). **הוצאת ספרי תורה לרחבת הכותל המערבי:** נידון זה אקטואלי מאד לגבי המתפללים בכותל המערבי, הרוצים להביא ספר תורה מחלקו המקורה [הנמצא בצידו הצפוני של הכותל] אל הרחבה. ואמנם, כתבו הפוסקים (שו"ת ציץ אליעזר חלק י"א סימן ט"ז), כי מן הראוי להקדים ולהביא את הספר לפני התפילה בליווי עשרה מתפללים [כדברי הרקנאטי הנזכרים].

טלטול ספר תורה לכבוד תלמיד חכם: מדברי הרמ"א (שם) אנו למדים, כי לומדי התורה קשורים אליה בקשר בל ינתק, ועל כן כתב, כי אם האדם הכלוא בבית הסוהר הוא גדול בתורה, מותר לטלטל את ספר התורה עבורו ואין בכך כל ביזיון, אלא אדרבה, כבוד הוא לספר התורה.

מאיצים גם בהם להחיש את פעמיהם לבית הזגג. **ברם,** בימות הקיץ, איש אינו מתעניין אם קבועה בהם זכוכית אם לאו.

אותה שנה שבה אנו עוסקים, היה למידענו די פנאי והותר כדי להסביר למי שעתידי להיות זגג בן זגג בן זגג, כי פרנסת הזגג מושתתת על שני מרכיבים, הרוח והקור. הרוח מטלטלת את תושבות העץ העתיקות, הנושאות בחירוף נפש את משא הזכוכית, מנערותן ממקומן, עד שהזכוכית מתנפצת, והקור מאיץ באנשים לתקנה במהרה. כך יש פרנסה, **בה** בשנה, התרגש עליהם חורף מוזר, שהתקיים בו אחד מן התנאים בלבד. קרה איזומה פשתה על הארץ. כפור שכזה לא היה זכור שנים רבות. זקני הכפר קפאו לעולמם בזה אחר זה ולא חלפו מחצית חודשי החורף, עד שלא נותר מי שיספר, כי זה מאה שנים לא היה כקור הזה. אך הכל ידעו זאת. דומה היה, כי גם הרוח החצופה נחרדה מפני הקרה, ודילגה על חבל ארץ זה, שבשוליו שכן כפרנו. איש לא העז לפתוח את החלונות. רוח לא נשבה בהם, ואף זגוגית לא התנפצה. **ימי** החנוכה סיפקו לזגג מעט פרנסה, במכירת מספר זכוכיות לבתי החנוכה, אך המעות אזלו במהרה ומצבו היה נואש.

הוא בירר באיזו שעה מתפללים תפילת שחרית בבית הכנסת, והחל משתפך בתפילת משיב הרוח ומוריד הגשם, כאילו היה עובד אדמה. גשם, היה אומר בליבו, לא כל כך משנה. אבל רוח, רבונו של עולם משיב הרוח, לילה אחד בלבד השב רוח אדירים על פני הכפר. רק פעם אחת.

כלום גשם, נשיאים, ורוח אין. **במר** ייאושו החליט, כי הגיעה העת לעשות את אשר לא רצה לעשות. רגשות חרטה עזים פעפעו בו עוד בטרם עשה דבר, אך באותה שעה הוא לא ידע, עד כמה עתיד הוא להתחרט.

בראש מורכן הוא נכנס לצריפו של שוטה הכפר. לאחר שווידיא כי איש אינו מבחין בו, סגר את הדלת חרישית והתיישב באיטיות על כסא. באתי לעשות איתך עסק, אתה יודע. אני צריך עבודה, בלי עבודה... כן, המשיך השוטה, בלי עבודה אין חיים. נכון, הנהן הזגג, אתה יודע משהו, מי אמר שאתה שוטה? ובכן, אתה, לחש ופזל בעיניו לעבר הדלת, תצא בלילה עם קורנס, ותנפץ זגוגיות. בבוקר הם ירועו אלי שאתקן את הזכוכיות, לי תהיה עבודה ולך אתן פרוטה עבור כל זכוכית שאתקן. בנוסף לכך, בכל פעם שתזדקק לשירותי זגג בבקתתך, הזמן אותי, ללא תשלום, אמר וטפח בחיבה על כתפיו של השוטה.

הבחינה בשוטה היא המוצלחת ביותר, חשב בשעה שיצא מן הבקתה. אם יתפסו אותו בשעת מעשה, איש לא ישאל אותו מדוע הוא עושה כן. שוטה. **אתא** לילה. מזה שבועות ארוכים לא ידע הזגג שינה עריבה שכזו. מחר בבוקר תבוא הרווחה. מבעד ערפילי השינה עלו באזניו קולות רחשים של זגוגיות מתנפצות, והם דמו עליו כצלילי מוסיקה עריבה. יש עבודה.

לפנות בוקר שני עננים עמוסי חשמל, מים ואנרגיה, נחבטו בעצמה זה בזה, ברק האיר את העיירה והרעם האדיר שבא בעקבותיו היווה אות פתיחה מרהיב לגשמי הזעף שירדו בשטף על בתי הכפר. **הלום** שינה, כשחיוך על פניו, הספיק מיועדו לדמיין את פניהם של בני הכפר, האצים לחפשו תוך כדי שהם מחדשים בשלוליות הגשם, כשלפתע, גוש קירי ניתח על גשר אפן. הוא לא התעורר, רק הסתובב, וגשמי ברכה מילאו את משכבו.

הוא התעורר באחת, טורף נשימה, בעוד אשתו וילדיו, שנרטבו עד לשד עצמותיהם, החלו צווחים בערבותיה, חלד אונים ורפה כתפיים פלבל בעיניו אל מול חלונות ביתו נטולי הזכוכית. השוטה ניפץ את זכוכיותיו שלו. בעודו יורה ברכות על השוטה, העלה על עצמו את בגדיו במהירות הבזק, ומתח את רגליו בריצה חפוזת לבקתתו של השוטה, דרך אותן רשליות שבחלומו ראה את בני העיירה מדשדשים בהן בדרכם אליו...

אין שגלגל מסתובב. **בקתתו** של השוטה הוצפה באור יקרות. התנור הוסק בגזרי עצים עבים, והשוטה ישב על האח,

הוצאת ספרי התורה הישנים בחגיגת הכנסת ספר תורה: מטעם זה גם כתבו הפוסקים (ברכת יוסף או"ח סימן קל"ה ס"ק י"ג), כי מותר להוציא ספר תורה לרחובה של עיר לכבודה של תורה, כפי שנהגו באיזמיר שבתורכיה, שבשמחת תורה הוציאו את ספרי התורה ורקדו איתם בכל עוז ברחוב העיר, וכפי שאנו נוהגים בעת הכנסת ספר תורה, שמוציאים את ספרי התורה הישנים לכבוד המאורע, שהרי פעולות אלו נעשות לכבוד התורה, ואינן נחשבות כבזיון.

דף מא/ב שהחניפו לו לאגריפס

מכתביו של השדי חמד

הגמרא בסוגייתנו עומדת על החומרה הרבה שבאיסור החנופה ואומרת, כי משעה שהחניפו חכמים למלך אגריפס שמלך שלא כדון, "נתחייבו שונאי ישראל כלייה". המקור לאיסור חנופה הוא מדברי הפסוק (במדבר לה/לג) "וְלֹא תִחַנְּפוּ אֶת הָאֶרֶץ" (ספרי פיסקא קס"א), העוסק בחנופה לרשעים (רמב"ן שם). אמנם, כתבו הראשונים (ראשית חכמה שער הקדושה פרק י"ב, ארחות חיים להרא"ש אות ק"ג) כי מלבד האיסור להחניף לאדם רשע, אסור גם להרבות בשבחיו של אדם כשר אם אינו ראוי להם, זאת, כאשר מטרת המשבח היא שהמוחנף יחזיק לו טובה. אולם, אם מטרתו להיטיב עם רעהו, ודאי שאינו עובר על איסור, ואדרבה מצווה לעשות כן.

חנופתם של שמשי בגדד: מקרה חנופה מעניין עולה משו"ת רב פעלים (חלק ד' או"ח סימן ד') בקבלו מרה כנגד חלק משמשי בתי הכנסיות שנהגו להחניף לעשירי הקהילה בכך שקיבלום בקול רעש גדול ביום שעשו ברית לבניהם והכריזו שאין לומר תחנון, גם אם הברית נערכה במקום אחר. **הפלגה בתוארי כבוד:** גדולי ישראל נזהרו ביותר שלא להכשל במידת החנופה, כפי שניתן ללמוד מדברי השדי חמד (חלק ג' מערכת ח' כלל ק"מ) המספר, שעל מנת שלא להכשל בחנופה, החליט שלא להעניק תואר כבוד לאנשים אליהם הוא שולח מכתבים. את נהגו זה הוא שינה כאשר נוכח שאנשים רבים נפגעו מכך, וסברו שהוא מזלזל במעמדם. הדברים הגיעו לידי כך שכאשר הדפיסו את תשובותיו, ניתנה הוראה לבעלי הדפוס להוסיף תארים לפני שמותיהם של רבנים מכובדים, ועל כן החליט כי מעתה ואילך יעניק לכל נמעניו את התואר "**הרב הגאון**", כדי שלא להכלים חלילה אנשים נשואי פנים.

אך גם עתה לא בא השדי חמד אל המנוחה, מאחר שנודע לו, כי אנשים שאינם ראויים לתואר נכבד זה, סובבו בחוצות עם מכתבו והתגאו בתארים שכתב עליהם גדול הדור, ועל ידי כך התחלל שם שמים, החליט השדי חמד כי יש לכבד כל אדם בתואר שבו נוהגים לכנותו, ואף אם יש בכך הפרזה ממידת האמת, שהרי אין איסור חנופה אלא לרשעים ואילו האיסור להחניף לאדם כשר אינו אלא מידה מגונה הנדחקת מפני חשש העלבה ופגיעה באנשים.

מעניין לציין את דברי הראשית חכמה, כי ראוי לאדם לשבח את אשתו אף במה שאין בה, כדי להרבות בשלום בית, ואין בזה משום חשש לאיסור חנופה.

דף מד/ב שלשה מבית דין הגדול שבירושלים היו יוצאים.

מדוע רבנים צריכים לקבל סמיכה?

המשנה מבארת את דיני "עגלה ערופה" ואומרת, כי כאשר נמצא חלל בשדה ואין ידוע מי הרוצח, היה בית הדין הגדול בירושלים שולח שלשה מחבריו לבדוק ולמדוד מי העיר הקרובה ביותר למקום המצאות הנרצח, ובית הדין של אותה עיר היו מביאים עֶגְלָה למקום הרצח ועורפים אותה שם ובכך מתכפר לעם ישראל עוון הרציחה. בימינו אין מצווה זו נוהגת, משום שהסמכות למדוד את מקום המצאו של החלל נתונה אך ורק לסנהדרין **שנסמכו** איש מפי איש עד משה רבינו, ואחר שבטלה הסנהדרין שוב אין ניתן לקיים מצווה זו (עיי' נחל איתן סי' א' אות ג').

סמיכה כיצד? כאשר בית הדין רואה לנכון להסמיך חכם מישראל להורות בדיני התורה, אומרים לו הדיינים: "אתה רבי פלוני, סמוך אתה ורשאי אתה שתדין דיני קנסות" (רמב"ם בפירוש המשניות סנהדרין פרק א'). **מקור דין הסמיכה** הוא ממשנה רבינו ע"ה, שנצטווה מפי הגבורה לסמוך את יהושע בן נון ושבעים הזקנים, שיוכלו גם הם לדון את ישראל. אותם זקנים סמכו את הבאים אחריהם (רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ד' הלכה א') וכך נמשכה הסמיכה דור אחר דור. קיומה של שלשלת הסמיכה הכרחי לצורך קיום דיני תורה רבים, שכן, ה"סמוכים" בלבד, הם הרשאים לקדש חדשים, לעבר שנים ולדון בדיני נפשות ובדיני קנסות.

מדוע פסקה הסמיכה? הגמרא (סנהדרין יד/א) מספרת שמלכות הרשעה הרומית, גזרה מיתה על הסומכים ועל הנסמכים ועקב כך פסקו החכמים לסמוך את תלמידיהם. עם זאת, נמשכה שלשלת הסמיכה כמאתים שנה נוספות בזכותו של רבי יהודה בן בבא, שעבר על גזירת המלכות וסמך חמישה מתלמידיו, עד שדעכה הסמיכה מחמת גזירות השמד (שו"ת מהר"י בירב סימן ס"ג). הלל [בנו של רבי יהודה נשיאה דור עשירי להלל הזקן], היה המוסמך האחרון, וכאשר הוא ראה ששלשלת הסמיכה

מכורבל בשמיכת פוך עבה, כוס רותחין בידו האחת, והקורנס בידו השנייה. קור אימים שרר בבית. השוטה ניפץ גם את הזוגיות של בקתתו. **הוא** לא מצא מלים. אתה שוטה? אני שואל אותך! דעתך השתבשה עליך לחלוטין??? לא מצאת מה לעשות, רק לשבור את הזכויות של הבית שלי ואת החלונות של הבקתה שלך? הוא לא התאפק, וחבט קלות על קדקדו של השוטה.

- **תראה**, השיב השוטה, שכלל לא שם לב לחבטה, אולי אתה חושב שאני שוטה, אבל אני עשיתי חשבון.

- **חשבון**. בטח.

- **עשיתי** חשבון. אתה צריך עבודה, נכון?

- **נכון**, נהם הזוג.

הנה, אתה מתחיל להסכים איתי, המשיך השוטה ועידוד נמשך בקולו. ובכן, בשעה שעמדתי ליד ביתו של הקצב וכמעט ניפצתי את שמשותיו, לפתע עלתה בליבי המחשבה, הלא הקצב בעל קשרים הוא, ומי יתקע לידך כי הוא יתקן את זוגיותו דווקא אצלך? אה? הרי השוטה את קולו בשביעות רצון, אולי הוא יחליט להבהיל הכפרה את הזוג מן העיר הגדולה. משחשבתי על כך נפלה רוחי, ולא עוד, אלא שבאותו הרגע ממש, נטרקה דלת בביתו של הקצב, וחלחלה אחזתני, מה יעשה לי הקצב בכלי מלאכתו, אם יתפסני עם קורנן ליד חלון ביתו. **אצתי** רצתי לבקתתי, חשבתי עמוקות ומצאתי פתרון. אני אנפץ את הזוגיות שלך! כך אפתור את שתי הבעיות. איש לא יצחק עלי, שהרי אתה ביקשת זאת במו פיה, וכמו כן, לך תהיה עבודה! אתה בוודאי לא תלך ליגג אחר... למה אתה עצוב? **הזוג** נותר מסומר למקומו בעוד השוטה ממשיך לללג. כשחזרתי לכאן נזכרתי בהבטחה שלך לתקן לי את חלונותי אם הם יישברו, ובה בעת עלתה בליבי המחשבה, כי זה נהנה וזה לא חסר, אפילו זה נהנה וזה נהנה! אתה נהנה לעבוד, ואני אקבל חלונות חדשים. אתה מבין, כל כך פשוט... למה אתה בוכה?

זגגנו התיישב על הקרקע והחל ממרר בבכי. הטיפשות של השוטה עלתה על כל דמיון. בעיקר יצא מכליו למראה הרצינות שבה הרצה השוטה את דבריו. השוטה לא הרפה ממנו. תסביר לי מה לא טוב. תמיד אני מבקש את זה מאנשים, וכך אני לומד לא לעשות זאת פעם נוספת.

הזוג תלה בו עיניים רחיקניות, חפן בידיו הגדולות את פניו של השוטה, נענע אותו קלות והסביר לו: אני זקוק לעבודה? תגיד לי, מה אתה חושב? אני צריך את התוצאה - את הכסף. אם אתה מסדר לי עבודה בלי תוצאה, מה יש לי מזה. **השוטה** טפח על מצחו שוב ושוב, אבל לא הבין - עבודה זו עבודה, מה הוא רוצה?...

★ ★ ★

העבודה אינה המטרה. התוצאה היא המטרה. זו הסיבה שעשרות אלפי אנשים קוטעים את סדר יומם, בוקר, בלילה ובצהריים, ומפנים זמן כדי לקבוע עיתים לתורה.

שאם יעבדו בלי להגיע לתוצאה, לשם מה העבודה?

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: תד. 474 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף מא/ב מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול שנאמר שום תשים עליך מלך

המקור שאין כבוד מלך מחול

כיצד נלמד זאת מהפסוק?

מכאן דברי שאול: 'שום תשים' משמעות 'שימות' הרבה. כיצד יתכן לשים שימות רבות למלך? אין זאת אלא מפני שאפילו מחל על כבודו הושם

איננה ממשיכה, עמד [בשנת ד' ק"ח] וסידר לוח שנה, וקידש את כל החדשים, זאת, עד לתקופה בה תוקם הסנהדרין מחדש.

סמיכתו של מרן המחבר: לפני כחמש מאות שנה עלה רבי יעקב בירב [שבגיל 18 התמנה לרבה הראשי של העיר פס שבמרקון] לארץ ישראל והתיישב בצפת ובה סמך ארבעה מתלמידיו, בהם רבי יוסף קארו, ורבי משה טראני בעל המב"ט. מהר"י בירב הסתמך על דברי הרמב"ם (הלכות סנהדרין פרק ד' הלכה י"א) הסובר, כי אמנם סמוך מפי משה רבינו בלבד הוא הרשאי לסמוך, אך בכחם של כל חכמי ארץ ישראל להתקבץ יחד ולחדש את הסמיכה. על פי זה הסכימו חכמי צפת, שהיוו את רוב תלמידי החכמים בארץ ישראל, לחדש את מנהג הסמיכה ולסמוך את מהר"י בירב, אשר לאחר מכן סמך את ארבעת תלמידיו.

פולמוס עז ונוקב נתגלע בין גדולי הדור ההוא, ובראשם רבה הראשי של ירושלים, רבי לוי בן חביב, המהרל"ח, אשר טען כי אין לחדש את הסמיכה בימינו, ומשום כך סירב לקבל מכתב סמיכה שנשלח אליו לירושלים על ידי רבני צפת. טעמו: הרמב"ם (שם) מסיים את דבריו ואומר: "והדבר צריך הכרע", כלומר: גם הרמב"ם לא הכריע סופית בנידון. כמו כן טען, כי עם כינון הסנהדרין, יפוג תוקפו של הלוח שתיקן הלל, וחברי הסנהדרין יאלצו לקבוע את החדשים בעצמם, ואין בכוחם לעשות כן, כי בימינו אין אנו בקיאים די הצורך בנושא זה. מחלוקת הלכתית ענפה פרצה בין הפוסקים ובעקבותיה לא יכלו חכמי צפת להקים את הסנהדרין (רדב"ז על הרמב"ם, שם). בסופו של דבר נמשכה הסמיכה שלשה דורות נוספים בלבד [מרן הבית יוסף סמך את מהר"ם אלשיך, שסמך את רבי חיים ויטאל].

גם בתקופה האחרונה היו שניסו להעלות נושא זה מחדש. הללו, עוררו עליהם את התנגדותם הנחרצת של גדולי הדור, כפי שניתן לראות מדברי החזו"א זצ"ל (ח"מ ליקוטים א'), המצטט את דברי הרדב"ז שאמר על תקופתו, שאין בה אדם הראוי לחדש את הסנהדרין, וכל שכן בדורנו אין מי שראוי לכך. כה תקיפה ונחרצת היתה עמדתו של החזו"א, עד שסיים את דבריו שהמשא ומתן בנושא זה בדור יתום כשלנו מביא לידי גיחוך.

יורה יורה ידין ידין: אחר שבטלה סמיכה מישראל, נהוג שאין תלמיד חכם מורה הלכה, אלא אם כן קיבל הסכמה לכך מרבותיו, האומרים לו: "יורה יורה ידין ידין" [יורה להלכה, ידין לדיניות], והסכמה זו היא "סמיכת החכמים" של ימינו. על טעמו ושרשו של מנהג זה עומד הריב"ש (שו"ת סימן ס"א), המביא את המעשה (סנהדרין דף ה/ב) על אודות תלמיד חכם שהורה לבני עיר מסוימת כי "מי **ביצים**" - חלבון הביצה - אינם מקבלים טומאה. לשונו של תלמיד חכם זה לא היתה נהירה דיה לשומעיו, ומשום כך הם טעו וסברו שאמר כי "מי בצעים" - מי בור - אינם מקבלים טומאה, וכך נכשלו בני אותה עיר וטמאו את הטהרות. מחמת מעשה זה גזרו חז"ל, שאין לתלמידים להורות, אלא אם כן נטלו רשות לכך מרבותיהם המכירים אותם, והם יבחנו אם אופן דיבורם רהוט וברור כדי שעמי הארץ לא יבואו לכלל טעות.

כביכול למלך מחדש ושוב יש לשמוע אליו, וכך עד אין סוף.

דף מא/ב מותר להחניף לרשעים בעולם הזה

מאהבה

רבי יחזקאל משינובה כתב פעם מכתב לאדם שאינו שומר תורה ומצוות, וחתם "הדורש שלומו מאהבה". לתמיחה אנשיו הסביר: 'מאהבה' ראשי תיבות - "מחניפין את הרשעים בעולם הזה..." (אמרי צדיקים).

דף מב/ב ויגש הפלשתי השכם והערב... כדי לבטלן מקריאת שמע שחרית וערבית

קריאת "שמע ישראל" בברית

בזוהר הקדוש (חלק ג' רע"ב) נאמר שבגד זאת לקח דוד המלך ע"ה חמש אבנים שהן נגד חמש המילים בפסוק שמע ישראל.

במדרש נאמר שזכה הברזל שעושים ממנו סכין למילה לפי שכשידה דוד אבנים בקסדת הברזל של גלית התרכך הברזל לפני האבנים שבקעוהו. **בעת** ברית המילה, כאשר נזכרים באותו נס, קוראים שמע ישראל... (אמירה יפה, קצ"ח).

דף מד/א הירא ורך הלבב... מעבירות שבידו

הירא - הגרוע מכל

היה אומר מוהר"ן מברסלב: 'הירא' והנכנס לעצבות ויאוש בעקבות עבירות אלו, תחת חזרה בתשובה, הוא הגרוע מכל...

כאשר היצר מפתה לחטא, הרי הוא מתכוון בעיקר לעצבות ולדיכאון שאחר החטא...

דף מה/ב מוליכין הראש אצל הגוף דברי רבי אליעזר

לימוד מעגלה ערופה

כדי להוריד את יעקב למצרים

לדברי רבי אליעזר ניתן להבין מה ששלח יוסף לאביו עגלות, וכדברי חז"ל לרמוז על עגלה ערופה. היה זה בעת שקרא יוסף ליעקב לרדת למצרים. יכול היה יעקב לטעון: ילך הגוף - יוסף - אצל הראש - יעקב! לכן רמז לו את פרשת עגלה ערופה, בה מוליכין הראש אצל הגוף... (מעניה של משנה).

מאירים את מסכת גיטין

הופיע
מסכת
גיטין

• בתוספת משניות בגליון הדף להשלמת לימוד הש"ס • בסוף
הבדך נסף ביאור למשניות - 'מאורות המשנה' • להשלמת
הלימוד ב'הלכה למעשה' צורף החיבור העפלא 'מאורות ההלכה'
הדגושות בתחילת ענין בתוספות

לראשונה: מאיר מוקד מפוסק עוק חשק ללימוד

• נוסח הגמרא והמפרשים מונה ומתוקן במיטב המסורת של
מהדורות הש"ס של 'עין והדר' • הגמרא, הרש"י והתוספות
מקורם ומפוסקים בדיוק ובשלימות • רקע מיוחד להקלת
הקריאה ולמעט כאבי עיניים

הגמרא המושלמת המחבבת את הש"ס על לומדיה

מוקד ישיר לגמרות "דף היומי": 02-804-3333